

Règims verbals caiguts en desgràcia

ROSER LATORRE

Els verbs, encara... I és que el desconeixement o l'oblit dels diversos comportaments d'un verb –això que anomenem *règims*– segons el que volem expressar, empobreix tant la llengua com els qui la parlen, quan desaprofitem la riquesa de possibilitats que la identifiquen i que els identifiquen.

Pensem-hi. Sí, perquè el verb *PENSAR* és un dels afectats, en l'ús quotidià i en el dels mitjans de comunicació, que voldríem modèlics. Heus ací una de les frases recollides:

No **s'ho pensi** gaire i faci-ho aviat.

De seguida s'hi endevina la influència del castellà: «No lo piense demasiado y hagalo pronto.»

Perquè en català, quan volem indicar que convé reflexionar abans de dur a terme una possible acció, disposem de la forma verbal *pensar-s'hi*:

Encara no has anat a veure el pis? **T'hi penses** massa i quan hi vagis ja l'hauran venut.

Què diuen, els nostres diccionaris?

- Fabra: pensar-s'hi (a fer una cosa), no llançar-se a fer-la irreflexivament.
- Diccionari català-valencià-balear: pensar-s'hi (en una cosa, a fer una cosa), posar-hi l'enteniment amb atenció abans de fer-la, no fer-la irreflexivament.
- Diccionari de la Gran Enciclopèdia Catalana: pensar-s'hi (o pensar-s'hi bé), no llançar-se a fer una cosa a la babalà.
- *Diccionari del IEC*: pensar-s'hi, no llançar-se a fer una cosa irreflexivament.
- Diccionari castellà-català de la Gran Enciclopèdia Catalana; pensar-s'hi bé, com a traducció de «pensarlo mucho»; pensa-t'hi, pensa-t'hi bé, com a traducció de «piénsalo, o piénsalo bien».

Hauríem, doncs, de corregir aquella primera frase així:

No **s'hi pensi** gaire i faci-ho aviat.

Que fóra com dir:

Decideixi's, no hi doni més voltes, etc.

La forma pronominal *PENSAR-SE* equival a *creure*, *opinar*. Per tant, allò que en rigor expressa la frase comentada anteriorment és:

No **s'ho cregui** gaire i faci-ho aviat.

No sembla que tingui sentit, si més no el que es pretén.

Però sí que en tenen, naturalment, els exemples que trobem en els diccionaris:

Fabra: Qui et penses que és? Em penso que és boig.

Diccionari català-valencià-balear: Jo m'ho penso, que ho diu de broma (Vilanova, *Obres*). Que em penso que no l'heu sentida mai (Ruyra, *La parada*).

Diccionari castellà-català de la Gran Enciclopèdia Catalana: Em penso que ara no és el moment oportú, que tradueix «pienso que ahora no es el momento oportuno».

Aquest canvi del pronom corresponent per un altre que fa una funció diferent (en la forma verbal que hem exposat al començament d'aquest article seria la substitució del pronom *hi* pel pronom *ho*), sovinteja malauradament en altres usos verbals.

Així, per exemple, semblen condemnats perpètuament els verbs *TELEFONAR* i *PEGAR*.

Amb el primer, que és transitiu i emprat absolutament quan volem significar que parlem per telèfon, sabem que per a les terceres persones necessitem el pronom complement indirecte *li* o *els* (singular o plural) sempre que aquest complement no sigui ja representat per un substantiu:

–Ja has telefonat a l'advocat? –No encara, però **li** telefonaré demà sens falta.

–S'estima tant les nebodes que **els** telefona cada setmana.

Doncs bé, sentim habitualment en les converses:

–Ja has telefonat a l'advocat?

–No encara, però **el** telefonaré demà...

–S'estima tant les nebodes, que **les** telefona cada setmana.

Dient-ho així convertim erròniament en complement directe la persona o persones que reben la telefonada. Les paraules que enviem, la cosa que diem, sí que són realment el complement directe, per bé que sobreentès.

Fixem-nos en el fet que amb el verb *ESCRIURE* podem recórrer a una construcció semblant, però l'error no hi apareix:

–Ja has escrit a l'advocat? –No encara, però **li** escriuré demà.

No diem pas:

... no encara, però **l'**escriuré demà.

Fixeu-vos que la cosa escrita no és pas l'advocat, que fa la funció de complement indirecte, sinó la carta, l'escript, el document, etc.

El verb *PEGAR* també pot ser transitiu i emprat absolutament. Vegem què en diu el diccionari Fabra en una de les accepcions:

tr. Donar (un cop, una empenta, etc. *Li* vaig pegar un cop de puny; una puntada de peu. Em va pegar una empenta que de poc em fa caure / Abs. Donar cops a algú, batre. Per què *li* pegueu, a aquest xicot? A mi, ningú no em pega!

Tanmateix, allò que vam sentir en un bocí de conversa radiofònica va ser:

... després **la** pega, la maltracta, perquè és més fàcil pegar-la...

Torna a aparèixer, com en el cas del verb *telefonar*, l'ús incorrecte del pronom *la*, complement directe, en lloc de l'indirecte *li*, com correspondria:

... després **li** pega, la maltracta, perquè és més fàcil pegar-li...

Val més no pegar mai a ningú, és clar. Però si un dia ho hem d'arribar a fer, procurem ser, almenys, gramaticalment correctes.◆

Nota de la Redacció:

Pel que fa al règim del verb *pegar*, el *Diccionari auxiliar* de Josep Ruaix diu: «**pegar**. Verb que, quan significa 'donar cops (a algú), batre', regeix, segons els diccionaris, un compl. Indirecte. Ex.: *El fill no creia i el pare va pagar-li*. Però hi ha una forta tendència a considerar-lo verb transitiu (com ho és el sinònim *colpir*), ús que hauria de considerar-se correcte: *El fill no creia i el pare el va pagar.*»